



U ČEMU JE RAZLIKA IZMEĐU KREDITA I ZAJMA?

Odgovara: Svetlana Magdelinić, specijalista za devizne poslove Udruženja banaka Srbije

Savremena bankarska praksa poznaje i primenjuje stotine novih bankarskih proizvoda zahvaljujući inventivnosti finansijskih tržišta ali i zahtevima moderne ekonomije. Sofisticiranost modela i načina pribavljanja kapitala na globalnom finansijskom tržištu uzrokuje posebna znanja i stručnjake iz oblasti finansija kao i njihovo permanentno edukovanje i usavršavanje.

U toj globalnoj finansijskoj trci zauzimaju značajno mesto kredit i zajam kao najstariji oblici finansiranja.

U cilju pravilnog razumevanja pojmova kredit i zajam potrebno je napraviti distinkciju između njih jer u praksi se oni neretko poistovećuju i najčešće koriste kao sinonimi. Potrebno je istaći da, iako se radi o gotovo identičnim pojmovima, ipak između njih postoji razlika. Naime, svaki kredit je istovremeno i zajam, a zajam ne mora biti i kredit.

U čemu je razlika?

KREDIT - Ugovor o kreditu je takav ugovor kojim se banka obavezuje da korisniku kredita stavi na raspolaganje određeni iznos novčanih sredstava, za određenu namenu ili bez namene, a korisnik se obavezuje da banci plaća ugovorenu kamatu i dobijeni iznos novca vrati u vreme i na način kako je utvrđeno ugovorom (član 1065. Zakona o obligacionim odnosima).

ZAJAM - Ugovor o zajmu je ugovor kojim se jedno lice - zajmodavac obavezuje da drugom licu - zajmoprimcu preda u svojinu određenu količinu novca ili drugih zamenljivih stvari, a zajmoprimac se obavezuje da mu vrati posle izvesnog vremena istu količinu novca, odnosno istu količinu stvari iste vrste i istog kvaliteta u određenom roku, sa naknadom ili bez naknade (član 557. Zakona o obligacionim odnosima).

Iz citiranih definicija može se uočiti:

- Da su ova dva ugovora veoma slična. Istorijski posmatrano, ugovor o kreditu se razvio iz ugovora o zajmu i danas predstavlja mnogo češći pravni posao nego ugovor o zajmu.
- Da su ova dva ugovora različita i da iz njihovih određenja proizilaze jasne sledeće razlike i to:
 - **kreditnim poslovima** se mogu **baviti isključivo banke**, a ugovor o zajmu mogu zaključivati, bez razlike, sva fizička i pravna lica,

- **predmet ugovora o kreditu je isključivo novac**, a kod ugovora o zajmu i druge zamenljive stvari,
- **kod ugovora o kreditu kamata je bitan element ugovora**, dok se kod ugovora o zajmu kamata može ugovoriti, ali i ne mora (s tim što se kod zajma između pravnih lica smatra da zajmoprimac duguje kamatu i kada ona nije ugovorena).

Ono po čemu se ova dva pojma razlikuju je **kreditor**, odnosno zajmodavac. U slučaju kredita uvek se radi o banci ili drugoj finansijskoj instituciji, što nije slučaj kod zajma gde zajmodavac može biti i banka i/ili finansijska institucija, ali isto tako nebankarske i nefinansijske institucije (fizička i pravna lica).

Dakle, time se praktično odgovorilo na višegodišnju dilemu da li pravna lica mogu između sebe da zaključuju ugovore o zajmu. Odgovor je jednostavan i proizilazi iz prethodno rečenog a to je da se radi o legalnom poslu u slučajevima zaključenja ugovora o zajmu između pravnih lica, koji se razlikuje od ugovora o kreditu jer njih mogu zaključivati isključivo banke u okviru svog poslovanja.

U cilju pojašnjenja ova dva pojma u daljem tekstu ćemo navesti još nekoliko bitnih činjenica.

Ugovor o kreditu je isključivo bankarski posao. Znači, kredit može da da samo banka i druga finansijska institucija u okviru poslova kojima se bavi. Međutim, ovde je potrebno naglasiti da je nužno razlikovati kredit po članu 1065. Zakona o obligacionim odnosima, od zajma, po članu 557. Zakona o obligacionim odnosima, koji predstavlja ad hoc ugovor dva preduzeća. Za validnost ugovora o zajmu je bitno da se preduzeće - zajmodavac koje nije banka ili druga finansijska institucija ne bavi pozajmljivanjem novca kao svojom osnovnom delatnošću, već je pozajmio novac u jednoj određenoj situaciji svom poslovnom partneru, jer je za to imao određeni ekonomski interes, onda je to zajam, a ne kredit i ugovor je dozvoljen.

Takođe je od izuzetne važnosti reći da samo banka koja je dala kredit po članu 1065. Zakona o obligacionim odnosima ima pravo da zaračunava kamatu na kamatu po članu 400. stav 1. i 3. Zakona o obligacionim odnosima.

Zajmodavac iz člana 557. Zakona o obligacionim odnosima ima samo pravo na povraćaj glavnice sa ugovorenom kamatom po članu 399. i 558. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima i zateznom kamatom od dana zapadanja zajmoprimca u docnju, a bez zaračunavanja kamate na kamatu.

Zabrana zaračunavanja kamate na kamatu ne isključuje zaračunavanje zatezne kamate po stopi utvrđenoj zakonom, odnosno ako je stopa ugovorene kamate viša od zakonske stope zatezne kamate, ona teče i posle dužnikove docnje (član 277. Zakona o obligacionim odnosima).

Umesto zaključka

Potreba da se pojmovi ZAJAM i KREDIT pojasne i navedu razlike i sličnosti među njima učinjena je iz razloga što je Narodna banka Srbije u sačinjavanju podzakonskog akta Zakona o deviznom poslovanju – “Odluka o načinu, rokovima i obrascima za evidentiranje kreditnih poslova sa inostranstvom” bliže regulisala način na koji i rokove u kojima Narodna banka Srbije evidentira kreditne poslove sa inostranstvom kao i obrasce za evidentiranje tih poslova.

U odredbama ove Odluke ravnopravno se tretiraju oblici zaduživanja u inostranstvu koji su u formi ugovora o kreditu ili ugovora o zajmu u zavisnosti od toga ko je zajmodavac odnosno kreditor, da li je poslovni partner ili je neka banka i/ili finansijska institucija. **U oba slučaja koji god da je zaključen ino-ugovor o kreditnom poslu/zajmu**, postoji obaveza da ovlašćena banka i rezident - pravno lice i preduzetnik kod **Narodne banke Srbije** evidentiraju kreditne poslove sa inostranstvom kao i garancije i jemstva koji se daju po kreditnim poslovima između dva nerezidenta u inostranstvu.

Ovim se potvrdila opravdanost prethodnog razmatranja. Najviše sa aspekta razumevanja i poznavanja zakonskih rešenja koja se tiču ugovora o zajmu i ugovora o kreditu kada su u pitanju ugovorni odnosi o finansiranju u zemlji, kao i ukazivanje na zakonsku regulativu kojom je dozvoljeno zaključivanje ugovora o zajmu i ugovora o kreditu sa partnerima u inostranstvu.